

**WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO OTRZYMANIA PRZEZ UCZNIA POSZCZEGÓLNYCH ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN
KLASYFIKACYJNYCH Z GEOGRAFII Rok szkolny 2020/2021 – Oblicza geografii, zakres rozszerzony, cz. III**

Nr	Temat lekcji	Poziom wymagań				
		konieczny	podstawowy	rozszerzający	dopełniający	wykraczający
I. Położenie oraz środowisko przyrodnicze Polski						
1.	Lekcja organizacyjna					
2.	Położenie i granice Polski	Uczeń poprawnie: - wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski - podaje długość granic Polski z poszczególnymi krajami - podaje długość linii brzegowej - podaje całkowitą długość granic oraz powierzchnię kraju	Uczeń poprawnie: przedstawia charakterystyczne cechy położenia matematycznego fizycznogeograficznego i geopolitycznego Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej	Uczeń poprawnie: opisuje główne cechy terytorium i granic Polski na podstawie map: tematycznej i ogólnogeograficznej	Uczeń poprawnie: ocenia konsekwencje położenia matematycznego, fizycznogeograficznego i geopolitycznego Polski	Uczeń poprawnie: analizuje zmiany terytorium oraz granic państwa polskiego na przestrzeni dziejów
3.	Dzieje geologiczne obszaru Polski	- wymienia jednostki tektoniczne Europy - wskazuje jednostki tektoniczne Polski na mapie tematycznej - podaje przykłady surowców mineralnych występujących w Polsce	- przedstawia budowę geologiczną Polski na tle struktur geologicznych Europy na podstawie mapy geologicznej Europy - przedstawia jednostki tektoniczne Polski na podstawie mapy tematycznej - omawia występowanie surowców mineralnych na podstawie mapy tematycznej	- omawia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej obszaru Polski - omawia budowę geologiczną Karpat Zewnętrznych i Karpat Wewnętrznych na podstawie przekroju geologicznego umieszczonego w podręczniku	- analizuje tabelę stratygraficzną - porządkuje chronologicznie wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski - wyjaśnia, w jakich warunkach geologicznych powstały wybrane surowce mineralne	wykazuje, że położenie geologiczne Polski na kontynencie europejskim jest szczególne
4.	Zlodowacenia w Polsce. Formy i utwory czwartorzędowe	- wymienia nazwy zlodowaceń, które wystąpiły na obszarze Polski - wskazuje krainy geograficzne objęte zlodowaceniami na mapie ogólnogeograficznej Polski	- omawia przebieg i zasięg zlodowaceń w Polsce na podstawie mapy tematycznej - opisuje formy rzeźby młodoglacjalnej - podaje przykłady górskich form polodowcowych	- omawia zlodowacenia, które wystąpiły na obszarze Polski - przedstawia wpływ zlodowaceń na rzeźbę powierzchni Polski na podstawie mapy w podręczniku - wyjaśnia różnicę między krajobrazem staroglacjalnym a młodoglacjalnym	- charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski na przykładzie Tatr - wykazuje wpływ klimatu peryglacjalnego na rzeźbę Polski	wyjaśnia, na czym polega strefowość form polodowcowych w północnej i środkowej Polsce
5.	Cechy rzeźby powierzchni Polski	- wymienia pasy rzeźby terenu charakterystyczne dla powierzchni Polski - wymienia czynniki kształtujące rzeźbę terenu Polski	- przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski - charakteryzuje pasy rzeźby terenu	przedstawia charakterystyczne cechy ukształtowania powierzchni Polski i ich wpływ na inne komponenty środowiska przyrodniczego na podstawie mapy ogólnogeograficznej	- analizuje ukształtowanie pionowe powierzchni kraju na podstawie krzywej hipsograficznej - wykazuje wpływ głównych orogenezy i zlodowaceń na ukształtowanie powierzchni kraju	porównuje ukształtowanie powierzchni Polski z ukształtowaniem innych krajów europejskich

6.	Klimat Polski	- wyróżnia astronomiczne, kalendarzowe i termiczne pory roku - wymienia czynniki kształtujące klimat Polski - odczytuje dane z klimatogramów	- podaje cechy klimatu Polski na podstawie map tematycznych - wyróżnia masy kształtujące pogodę w Polsce	- wykazuje regionalne zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w Polsce na podstawie danych liczbowych i map klimatycznych - charakteryzuje klimat Polski na podstawie danych liczbowych i map klimatycznych	- wykazuje wpływ poszczególnych geograficznych czynników klimatotwórczych na klimat w Polsce - charakteryzuje rodzaje wiatrów występujących w Polsce	- wykazuje gospodarcze skutki ekstremalnych zjawisk atmosferycznych - podaje przyczyny regionalnego zróżnicowania klimatu w Polsce - ocenia gospodarcze konsekwencje zróżnicowania długości okresu wegetacyjnego w Polsce
7.	Bilans wodny Polski. Sieć rzeczna	- wymienia elementy bilansu wodnego na podstawie schematu - wymienia najważniejsze elementy systemu rzecznoego Polski - wymienia regiony narażone na częste powodzie - wskazuje największe rzeki Polski na mapie ogólnogeograficznej	- przedstawia cechy sieci rzecznej Polski i wyjaśnia jej zróżnicowanie na podstawie map tematycznych - charakteryzuje największe rzeki Polski na podstawie dostępnych źródeł - omawia znaczenie gospodarcze polskich rzek	- charakteryzuje składowe bilansu wodnego Polski w roku hydrologicznym - opisuje rozmieszczenie zlewk i dorzeczy na obszarze Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej - omawia cechy reżimu polskich rzek	- wyjaśnia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach i gospodarcze skutki tego zjawiska - wyjaśnia zmiany stanów wody oraz analizuje przyczyny i typy powodzi w Polsce	uzasadnia relacje pomiędzy siecią hydrograficzną a innymi elementami systemu przyrodniczego Ziemi
8.	Jeziora. Wody podziemne	- wymienia obszary o największej koncentracji jezior na podstawie mapy ogólnogeograficznej - wymienia typy genetyczne jezior i podaje przykłady - wymienia rodzaje wód podziemnych (w tym mineralnych) - wskazuje miejsca występowania wód mineralnych na mapie tematycznej	- przedstawia znaczenie przyrodnicze i gospodarcze jezior - wymienia sztuczne zbiorniki znajdujące się w Polsce i wskazuje na mapie - charakteryzuje wody podziemne w Polsce	- charakteryzuje główne typy genetyczne jezior Polski na wybranych przykładach - porównuje batymetrię jezior różnego typu - przedstawia znaczenie sztucznych zbiorników wodnych - omawia rozmieszczenie wód mineralnych i termalnych na podstawie map tematycznych Polski	- analizuje rozmieszczenie i zasoby jezior w Polsce na podstawie map tematycznych i danych statystycznych - analizuje przekrój przez basen artezyjski na przykładzie niecki warszawskiej	ocenia stopień wykorzystania wód termalnych w gospodarce kraju
9.	Morze Bałtyckie	- wymienia największe wyspy Bałtyku i podaje ich przynależność państwową - wymienia nazwy państw leżących nad Bałtykiem i wskazuje je na mapie - wymienia przykłady flory i fauny Bałtyku	- przedstawia cechy fizycznogeograficzne Morza Bałtyckiego - podaje przyczyny niskiego zasolenia wód Bałtyku - charakteryzuje florę i faunę Morza Bałtyckiego	- przedstawia genezę Morza Bałtyckiego - charakteryzuje typy wybrzeży Morza Bałtyckiego	- analizuje bilans wodny Morza Bałtyckiego - analizuje zasolenie wód Morza Bałtyckiego	ocenia stan czystości wód Bałtyku oraz wyjaśnia przyczyny ich zanieczyszczenia
10.	Gleby w Polsce	- wymienia główne typy genetyczne gleb występujących w Polsce - wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych typów genetycznych gleb	- rozdziela główne typy genetyczne gleb występujących w Polsce - analizuje rozmieszczenie głównych typów genetycznych gleb - wymienia gleby strefowe i niestrefowe występujące w Polsce	- wyjaśnia uwarunkowania powstawania gleb w Polsce - charakteryzuje wybrane profile glebowe - wyjaśnia występowanie gleb strefowych i niestrefowych w Polsce - omawia strukturę bonitacyjną gleb w Polsce	- wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych na proces powstawania gleb na obszarze Polski - porównuje wartość użytkową gleb w różnych regionach Polski - przedstawia stopień degradacji gleb w Polsce i sposoby ich ochrony	- ocenia przydatność rolniczą gleb w Polsce - wskazuje sposoby zapobiegania erozji gleb w Polsce

11.	Świat roślin i zwierząt w Polsce	- wymienia typy lasów w Polsce - charakteryzuje rozmieszczenie lasów w Polsce - wymienia przykłady gatunków roślin i zwierząt chronionych w Polsce	- przedstawia granice zasięgów występowania wybranych gatunków drzew na podstawie mapy tematycznej - podaje skład gatunkowy lasów w Polsce na podstawie wykresu - charakteryzuje cechy świata roślinnego i zwierzęcego w Polsce	- charakteryzuje główne zbiorowiska roślinne na obszarze Polski i wyjaśnia uwarunkowania ich występowania - opisuje funkcje i znaczenie lasów w Polsce	- wyjaśnia przyczyny regionalnego zróżnicowania lesistości w Polsce - przedstawia wpływ przejściowości klimatycznej na zasięg występowania wybranych gatunków drzew oraz strukturę gatunkową lasów w Polsce	wyjaśnia zależności pomiędzy rozmieszczeniem określonych typów lasów a warunkami naturalnymi i działalnością człowieka
12./13.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Środowisko przyrodnicze Polski</i>					
II. Ludność. Urbanizacja						
14.	Podział administracyjny Polski	Uczeń poprawnie: - wskazuje na mapie województwa i podaje ich nazwy - wymienia stolice poszczególnych województw	Uczeń poprawnie: charakteryzuje podział administracyjny własnego województwa	Uczeń poprawnie: przedstawia cechy podziału administracyjnego Polski na podstawie mapy administracyjnej	Uczeń poprawnie: omawia zmiany podziału administracyjnego Polski po II wojnie światowej	Uczeń poprawnie: omawia podział i kompetencje władz administracyjnych
15.	Liczba i rozmieszczenie ludności Polski	- podaje czynniki wpływające na zmiany liczby ludności po zakończeniu II wojny światowej - wymienia województwa o największym przyroście i największym spadku liczby ludności w ostatnich latach na podstawie mapy tematycznej	- charakteryzuje czynniki decydujące o rozmieszczeniu ludności Polski - przedstawia zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej	- oblicza wskaźnik dynamiki zmian liczby ludności Polski - oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia wybranego województwa - omawia zmiany tempa wzrostu liczby ludności Polski - wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w rozmieszczeniu ludności Polski	- omawia regionalne zróżnicowanie zmian liczby ludności - omawia przyczyny i konsekwencje zmian liczby ludności na podstawie danych statystycznych	- prognozuje rozwój liczby ludności Polski na podstawie wskaźników demograficznych - określa przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności
16.	Struktura demograficzna ludności Polski	- wymienia województwa charakteryzujące się najwyższym i najniższym współczynnikiem przyrostu naturalnego oraz najwyższym i najniższym współczynnikiem feminizacji na podstawie danych statystycznych - wymienia przyczyny starzenia się polskiego społeczeństwa	- omawia przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego na podstawie kartogramu - wyjaśnia przyczyny niskiego współczynnika przyrostu naturalnego w miastach - charakteryzuje strukturę ludności Polski wg wieku i płci na podstawie danych statystycznych	- analizuje wartość przyrostu naturalnego w Polsce w wybranych okresach na podstawie danych statystycznych - omawia przyczyny zmian przyrostu naturalnego w Polsce w ostatnich latach - oblicza wartość współczynnika przyrostu naturalnego i współczynnika feminizacji	- wyjaśnia przyczyny wyżu demograficznego w Polsce w latach 50. XX w. i jego skutki - wyjaśnia zmiany kształtu piramidy wieku i płci ludności Polski następujące wraz z rozwojem gospodarczym - porównuje piramidę wieku i płci ludności Polski w danym roku z piramidami wieku i płci ludności innych państw	przewiduje społeczno-gospodarcze skutki starzenia się polskiego społeczeństwa
17.	Migracje wewnętrzne i zagraniczne Polaków	- podaje przyczyny migracji wewnętrznych i zagranicznych Polaków - wymienia kraje, do których emigruje obecnie największa liczba Polaków - podaje przykłady obszarów	- charakteryzuje regionalne zróżnicowanie salda migracji wewnętrznych w ostatnich latach na podstawie mapy - określa kierunki współczesnych migracji wewnętrznych i zagranicznych Polaków	- charakteryzuje cechy i kierunki współczesnych migracji wewnętrznych Polaków - oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego - opisuje rozmieszczenie i liczebność Polonii na świecie	- przedstawia uwarunkowania oraz konsekwencje wewnętrznych i zagranicznych migracji Polaków - analizuje okresowe zmiany salda migracji zagranicznych i wewnętrznych	- formułuje prognozy dotyczące zmian migracji Polaków (wielkości i kierunków) - ocenia zagrożenia związane z ruchami migracyjnymi - ocenia falę migracji zagranicznych Polaków

		o dodatnim i ujemnym saldzie migracji wewnętrznych na podstawie map zamieszczonych w podręczniku		na podstawie danych statystycznych	• wyjaśnia przyczyny zmian salda migracji wewnętrznych i zagranicznych	po wejściu do UE
18.	Struktura narodowościowa i wyznaniowa w Polsce. Grupy etniczne	- wymienia mniejszości narodowe i etniczne w Polsce - wskazuje rozmieszczenie mniejszości narodowych i etnicznych na mapie - wymienia religie wyznawane w Polsce	- dostrzega różnice między mniejszością narodową, mniejszością etniczną i grupą etniczną - charakteryzuje wybraną grupę etniczną w Polsce na podstawie dostępnych źródeł - omawia rozmieszczenie grup etnicznych w Polsce na podstawie mapy tematycznej - omawia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia przedstawicieli poszczególnych wyznań na terenie Polski	- charakteryzuje strukturę narodowościową i wyznaniową ludności Polski na podstawie danych statystycznych - omawia najważniejsze cechy kulturowe grup etnicznych w Polsce na podstawie dostępnych źródeł - opisuje główne grupy wyznaniowe w Polsce	• wyjaśnia kulturowe aspekty zróżnicowania religijnego	• przewiduje korzyści lub problemy wynikające z zamieszkania kraju jednolitego narodowościowo
19.	Struktura zatrudnienia i problem bezrobocia w Polsce	- wymienia czynniki wpływające na aktywność zawodową ludności w Polsce - wymienia grupy ekonomiczne ludności w Polsce	- omawia aktywność zawodową ludności Polski na podstawie danych statystycznych - charakteryzuje strukturę bezrobocia w Polsce	- wyjaśnia zmiany w strukturze zatrudnienia ludności Polski od 1990 r. - oblicza współczynnik aktywności zawodowej i współczynnik bezrobocia w Polsce - wykazuje regionalne zróżnicowanie rynku pracy w Polsce	- przedstawia uwarunkowania i konsekwencje zróżnicowania struktury zatrudnienia w Polsce - przedstawia przyczyny i konsekwencje bezrobocia w Polsce	• wykazuje zależność struktury zatrudnienia Polski lub wybranych państw UE od poziomu rozwoju gospodarczego
20.	Stan zdrowia ludności Polski	- wymienia najczęstsze schorzenia przewlekłe dotyczące Polaków - wymienia czynniki wpływające na stan zdrowia ludności Polski	- przedstawia przyczyny zróżnicowania stanu zdrowia ludności Polski - przedstawia główne przyczyny zgonów w Polsce	• omawia czynniki różnicujące długość życia kobiet i mężczyzn w Polsce	- przedstawia najczęstsze schorzenia przewlekłe i wykazuje ich zróżnicowanie regionalne - ocenia skutki zróżnicowania stanu zdrowia ludności Polski	• ocenia dostępność i poziom usług medycznych w Polsce
21.	Sieć osadnicza w Polsce	- wymienia elementy sieci osadniczej - wymienia funkcje miast - wskazuje największe miasta Polski na mapie - wymienia główne typy genetyczne kształtów wsi	- charakteryzuje największe miasta w Polsce i ich rozmieszczenie - charakteryzuje strukturę funkcjonalną miast - omawia czynniki wpływające na rozwój osadnictwa wiejskiego w Polsce	- określa cechy sieci osadniczej i jej rozwój w Polsce - omawia układy przestrzenne polskich miast na podstawie fotografii - omawia główne typy genetyczne kształtów wsi w Polsce	- omawia tendencje zmian układu sieci osadniczej w Polsce - omawia hierarchię jednostek osadniczych w Polsce	• wyjaśnia związki zachodzące pomiędzy elementami środowiska przyrodniczego a strukturą osadniczą
22.	Urbanizacja w Polsce	- przedstawia zmiany liczby ludności miast wg województw na podstawie mapy tematycznej - przedstawia typy aglomeracji w Polsce i podaje ich przykłady	- charakteryzuje przebieg procesów urbanizacyjnych w Polsce - wyjaśnia przyczyny deaglomeracji	- wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce i jego przyczyny - wyjaśnia uwarunkowania współczesnych procesów	- ocenia wpływ procesów urbanizacyjnych na zmiany sieci osadniczej - wyjaśnia, na czym polega proces reurbanizacji i podaje jego przykłady w Polsce	- prognozuje kierunek zmian związanych z urbanizacją - interpretuje wskaźniki urbanizacji w Polsce i krajach UE

				urbanizacyjnych w Polsce	• ocenia skutki procesów urbanizacyjnych w Polsce • wyjaśnia przyczyny zmian procesów urbanizacyjnych	
23.	Preferencje wyborcze Polaków. Organizacje pozarządowe	• wymienia główne opcje polityczne w kraju • wymienia organizacje pozarządowe w Polsce	• podaje przykłady obszarów o najwyższym poparciu dla głównych opcji politycznych w Polsce na podstawie mapy • podaje cechy organizacji pozarządowych w Polsce	• przedstawia zróżnicowanie frekwencji wyborczej w Polsce • omawia zasady działalności organizacji pozarządowych w Polsce	• omawia czynniki wpływające na preferencje wyborcze Polaków • analizuje regionalne zróżnicowanie preferencji wyborczych w Polsce	• ocenia stałe i zmienne czynniki wpływające na preferencje wyborcze Polaków oraz regionalne zróżnicowanie tych preferencji
24.	Bogactwo kulturowe Polski	• wymienia obiekty kultury materialnej oraz obiekty z <i>Listy światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO</i> w Polsce	• charakteryzuje pomniki historii Polski • opisuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO</i>	• omawia znaczenie obiektów kultury materialnej w przeszłości i w czasach współczesnych w wybranym województwie • omawia najciekawsze obiekty kultury materialnej w swoim województwie	• omawia dziedzictwo kulturowe różnych grup narodowościowych, etnicznych i religijnych w Polsce • przedstawia potencjał kulturowy i naukowy Polski	• ocenia wkład Polaków w rozwój cywilizacyjny świata
25./26.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Ludność. Urbanizacja</i>					
III. Rolnictwo						
27.	Czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce	Uczeń poprawnie: • wymienia czynniki rozwoju rolnictwa • wymienia typy rolnictwa • wymienia regiony rolnicze w Polsce i wskazuje je na mapie	Uczeń poprawnie: • charakteryzuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa w wybranych regionach kraju • charakteryzuje główne regiony rolnicze w Polsce na podstawie map tematycznych i danych statystycznych	Uczeń poprawnie: • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania poziomu rolnictwa w Polsce i jego konsekwencje	Uczeń poprawnie: • ocenia wpływ wybranych czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa w Polsce na podstawie map tematycznych	Uczeń poprawnie: • ocenia politykę rolną państwa polskiego • ocenia wybrane obszary w Polsce pod względem ich przydatności do produkcji rolnej
28.	Produkcja roślinna w Polsce	• wymienia główne obszary uprawy roślin w Polsce na podstawie map tematycznych • przedstawia produkcję zbóż w Polsce na podstawie wykresu	• charakteryzuje strukturę upraw w Polsce • charakteryzuje rozmieszczenie upraw oraz wielkość produkcji głównych ziemiopłodów w Polsce na podstawie map tematycznych i danych statystycznych	• przedstawia wielkość produkcji rolnej Polski na tle wybranych krajów świata na podstawie danych statystycznych	• analizuje przestrzenną strukturę upraw w Polsce i jej zmiany na podstawie map tematycznych i danych statystycznych	• określa tendencje zmian w produkcji roślinnej w Polsce
29.	Chów zwierząt w Polsce	• wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce i określa kierunki ich chowu • wymienia czynniki lokalizacji chowu wybranych zwierząt gospodarskich	• omawia rozmieszczenie i wielkość pogłowia głównych zwierząt gospodarskich w kraju na podstawie map tematycznych	• przedstawia uwarunkowania chowu zwierząt w Polsce • przedstawia przyczyny zmian w pogłowie wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce w ostatnich latach	• porównuje wielkość produkcji zwierzęcej w Polsce na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych	• określa tendencje zmian w pogłowie zwierząt gospodarskich w Polsce • określa zależność między pogłowiem wybranych gatunków zwierząt gospodarskich a wielkością produkcji mięsa, mleka i innych produktów

30.	Integracja polskiego rolnictwa z rolnictwem UE	wymienia główne problemy polskiego rolnictwa	- omawia bariery ograniczające rozwój polskiego rolnictwa - wymienia korzyści, które daje polskiemu rolnictwu członkostwo naszego kraju w UE	przedstawia zmiany strukturalne w polskim rolnictwie, które zaszły po wstąpieniu naszego kraju do UE	ocenia stan polskiego rolnictwa na tle pozostałych krajów UE	formułuje wnioski dotyczące korzyści, które może przynieść polskiemu rolnictwu uczestnictwo we wspólnej polityce rolnej UE
31.	Rybacktwo	- wymienia akweny będące łowiskami dla polskiego rybactwa morskiego - wymienia porty morskie i rybackie polskiego wybrzeża na podstawie mapy tematycznej	- przedstawia stan floty rybackiej w Polsce - opisuje zmiany w wielkości połowów w Polsce w ostatnich latach na podstawie wykresu	przedstawia stan i perspektywy rozwoju polskiego rybactwa omawia znaczenie rybactwa śródlądowego dla gospodarki wybranego regionu	analizuje wielkość i strukturę połowów w Polsce w ostatnich latach na podstawie danych statystycznych	prognozuje zmiany w polskim rybactwie związane z uczestnictwem we wspólnej polityce rolnej UE
32./33.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Rolnictwo</i>					
IV. Przemysł						
34.	Sytuacja polskiego przemysłu	Uczeń poprawnie: - dokonuje podziału polskiego przemysłu - wymienia przyczyny restrukturyzacji polskiego przemysłu - wymienia przykłady specjalnych stref ekonomicznych w Polsce na podstawie mapy	Uczeń poprawnie: - przedstawia rozwój i znaczenie przemysłu na obszarze Polski - omawia znaczenie specjalnych stref ekonomicznych dla gospodarki kraju	Uczeń poprawnie: prezentuje przykłady przekształceń własnościowych w polskim przemyśle mających wpływ na zmiany struktury produkcji i stopień zaspokojenia potrzeb materialnych	Uczeń poprawnie: - określa zmiany w gospodarce Polski spowodowane jej restrukturyzacją i modernizacją po 1990 r. - określa miejsce Polski w światowej produkcji przemysłowej	Uczeń poprawnie: ukazuje perspektywy rozwoju przemysłu w Polsce
35.	Górnictwo w Polsce	- wskazuje rozmieszczenie najważniejszych złóż surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej - wymienia surowce energetyczne eksploatowane w kraju i wskazuje ich rozmieszczenie na mapie	wskazuje na mapie Polski obszary występowania podstawowych zasobów naturalnych	analizuje zmiany wielkości wydobycia wybranych surowców mineralnych w Polsce na podstawie danych statystycznych	ocenia wielkość wydobycia surowców w Polsce na tle światowej produkcji na podstawie danych statystycznych	- ocenia stan i perspektywy rozwoju polskiego przemysłu wydobywczego - omawia warunki występowania niekonwencjonalnych złóż gazu ziemnego
36.	Przemysł energetyczny w Polsce	- charakteryzuje rodzaje elektrowni funkcjonujących w Polsce - wymienia alternatywne źródła energii wykorzystywane w polskiej energetyce - dokonuje podziału elektrowni funkcjonujących w Polsce	przedstawia rozmieszczenie największych elektrowni ciepłych, wodnych i innych niekonwencjonalnych na podstawie map tematycznych	- omawia współczesne przemiany w polskiej energetyce - porównuje wielkość i strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce i w innych państwach świata na podstawie danych statystycznych	- wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zmian w gospodarowaniu różnymi źródłami energii w Polsce - wskazuje możliwość wykorzystania alternatywnych źródeł energii w Polsce	- uzasadnia aktualną lokalizację różnego typu elektrowni w Polsce - formułuje problemy energetyki na przykładach wybranych regionów Polski
37.	Przemysł przetwórczy w Polsce	- wymienia najważniejsze działy przetwórstwa przemysłowego w Polsce - wskazuje obszary rozmieszczenia przemysłu spożywczego, samochodowego, elektronicznego i meblarskiego	- wskazuje dynamicznie rozwijające się dziedziny produkcji przemysłowej w Polsce - wskazuje na mapie Polski siedziby najbardziej dochodowych firm przetwórstwa przemysłowego	- omawia rolę poszczególnych działów przetwórstwa przemysłowego w gospodarce Polski - porównuje strukturę przemysłu przetwórczego Polski z krajami UE	opisuje uwarunkowania rozmieszczenia przemysłu przetwórczego w Polsce na podstawie map tematycznych	ocenia perspektywę rozwoju przemysłu zaawansowanej technologii w Polsce

38.	Obszary koncentracji przemysłu w Polsce	• wyjaśnia różnicę między ośrodkiem przemysłowym a okręgiem przemysłowym • wskazuje na mapie nieistniejące już i współczesne okręgi przemysłowe w Polsce	• omawia rozmieszczenie okręgów przemysłowych w Polsce w latach 80. i 90. XX w. oraz współczesnych na podstawie map tematycznych • omawia czynniki lokalizacji wybranych okręgów przemysłowych w Polsce	• określa rozmieszczenie i znaczenie okręgów przemysłowych w Polsce • opisuje przyczyny restrukturyzacji w wybranych okręgach przemysłowych w Polsce	• opisuje zmiany zachodzące w wybranych okręgach przemysłowych w Polsce	• porównuje procesy restrukturyzacyjne zachodzące w wybranych okręgach przemysłowych w Polsce, biorąc pod uwagę dawną i obecną strukturę gałęziową przemysłu
39./40.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Przemysł</i>					
V. Usługi						
41.	Transport w Polsce	Uczeń poprawnie: • wymienia przykłady działalności usługowej w Polsce • wymienia przykłady firm usługowych mających siedziby w wybranym powiecie • wskazuje na mapie najważniejsze szlaki transportowe w Polsce • charakteryzuje sieć transportową wybranego regionu kraju • wymienia elementy infrastruktury transportu przesyłowego	Uczeń poprawnie: • omawia rolę i znaczenie usług w Polsce • wymienia problemy transportu kolejowego i samochodowego w Polsce • przedstawia znaczenie transportu intermodalnego, jego wady i zalety • wymienia przyczyny budowy autostrad i dróg ekspresowych w Polsce	Uczeń poprawnie: • przedstawia zróżnicowanie sektora usług w Polsce i innych państwach UE • przedstawia uwarunkowania rozwoju i strukturę transportu w Polsce • określa stopień rozwoju sieci transportowej w Polsce na tle krajów UE • określa zmiany w zakresie środków transportu w Polsce • określa skutki budowy autostrad i dróg ekspresowych w Polsce	Uczeń poprawnie: • wymienia przykłady przekształceń własnościowych w polskiej gospodarce mających wpływ na zmiany struktury usług • analizuje sieć transportu w Polsce jej zmiany na podstawie danych statystycznych i map tematycznych • wyjaśnia zróżnicowanie udziału poszczególnych rodzajów transportu w przewozach i pracy przewozowej w Polsce na podstawie danych statystycznych	Uczeń poprawnie: • uzasadnia konieczność inwestowania w rozwijanie sieci transportowej we własnym regionie i w Polsce
42.	Łączność w Polsce	• wymienia rodzaje usług, które obejmuje łączność	• omawia rolę łączności w gospodarce Polski • opisuje rozwój łączności w Polsce po II wojnie światowej • przedstawia charakterystykę poszczególnych działów łączności	• podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie kraju • określa poziom rozwoju łączności w Polsce na tle krajów UE	• wyjaśnia przyczyny niższego poziomu rozwoju łączności w Polsce w stosunku do wysoko rozwiniętych krajów UE	• ocenia uwarunkowania oraz współczesne tendencje rozwoju różnych środków łączności w Polsce
43.	Atrakcyjność turystyczna Polski	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>atrakcyjność turystyczna</i> • wymienia walory krajoznawcze Polski • odróżnia walory przyrodnicze od antropogenicznych	• wymienia regiony turystyczne w Polsce i wskazuje je na mapie • przedstawia atrakcje turystyczne wybranych regionów Polski na podstawie dostępnych źródeł	• analizuje czynniki warunkujące rozwój turystyki w Polsce • porównuje i walory turystyczne wybranych regionów w Polsce	• ocenia walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze Polski • ocenia regionalne zróżnicowanie infrastruktury turystycznej w Polsce	• dowodzi atrakcyjności turystycznej Polski
44.	Turystyka krajowa i zagraniczna	• wymienia czynniki warunkujące rozwój turystyki • podaje kierunki wyjazdów zagranicznych polskich turystów	• omawia rolę turystyki w gospodarce krajowej • charakteryzuje turystykę krajową i zagraniczną w Polsce na podstawie danych statystycznych i map tematycznych	• przedstawia współczesne tendencje rozwoju różnych rodzajów turystyki w Polsce • porównuje strukturę wykorzystania środków transportu w turystyce krajowej i zagranicznej	• analizuje cechy ruchu turystycznego w Polsce na podstawie danych statystycznych • przedstawia konsekwencje rozwoju turystyki w Polsce	• ocenia wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze i gospodarkę Polski

45.	Handel zagraniczny Polski	• podaje przyczyny ujemnego salda bilansu handlowego Polski • wskazuje głównych partnerów handlowych Polski	• omawia znaczenie handlu zagranicznego dla gospodarki Polski • przedstawia bilans handlu zagranicznego Polski i wyjaśnia jego zmiany	• porównuje strukturę towarową handlu zagranicznego Polski i wybranych państw Europy • wykazuje zmiany znaczenia handlu zagranicznego dla gospodarki Polski • wskazuje kierunki geograficzne i strukturę handlu zagranicznego na podstawie danych statystycznych	• wyjaśnia przyczyny zmian kierunków eksportu i importu Polski po 1990 r.	• określa miejsce Polski w światowym handlu międzynarodowym • przewiduje, w jakich kierunkach będzie rozwijał się handel zagraniczny naszego kraju
-----	---------------------------	--	--	--	---	---

VI. Polska w świecie

46.	Polska w organizacjach międzynarodowych	Uczeń poprawnie: • wymienia organizacje międzynarodowe, których członkiem jest Polska • wymienia euroregiony funkcjonujące przy polskich granicach i wskazuje je na mapie	Uczeń poprawnie: • podaje przykłady działań podejmowanych przez Polskę w ramach organizacji międzynarodowych • charakteryzuje międzynarodową współpracę w ramach euroregionów oraz miast i gmin bliźniaczych	Uczeń poprawnie: • przedstawia udział Polski w procesach integracyjnych i głównych organizacjach międzynarodowych • wskazuje korzyści wynikające z funkcjonowania euroregionów w Polsce	Uczeń poprawnie: • omawia działalność Polski w organizacjach, które zapobiegają zagrożeniom społeczno-ekonomicznym oraz konfliktom zbrojnym lub je niwelują	Uczeń poprawnie: • ocenia społeczne i gospodarcze konsekwencje przystąpienia Polski do UE
47.	Inwestycje zagraniczne w Polsce	• wymienia czynniki wpływające na atrakcyjność inwestycyjną Polski	• wskazuje polskie bezpośrednie inwestycje zagraniczne i podaje ich wartość na podstawie danych statystycznych • podaje przykłady bezpośrednich inwestycji zagranicznych prowadzonych w wybranym województwie na podstawie dostępnych źródeł	• omawia strukturę przestrzenną BIZ w Polsce na podstawie danych statystycznych • analizuje wartość BIZ napływających do poszczególnych regionów naszego kraju na podstawie mapy	• przedstawia bariery w napływie BIZ do Polski	• ocenia znaczenie BIZ dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju • wskazuje przykłady bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce

48./49. Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziałów *Usługi i Polska w świecie*

VII. Zróżnicowanie regionalne Polski

50.	Regiony fizycznogeograficzne Polski	Uczeń poprawnie: • wymienia kryteria podziału Polski na regiony fizycznogeograficzne • wskazuje na mapie prowincje i podprowincje Polski	Uczeń poprawnie: • przedstawia regionalizację fizycznogeograficzną Polski • wskazuje na mapie makroregiony Polski	Uczeń poprawnie: • wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w Polsce	Uczeń poprawnie: • określa cechy środowiska decydujące o krajobrazie wybranych krain geograficznych Polski na podstawie dostępnych źródeł	Uczeń poprawnie: • porównuje podział Polski na pasy ukształtowania powierzchni z podziałem na regiony fizycznogeograficzne
51.	Cechy środowiska przyrodniczego wybranego regionu Polski	• wymienia walory środowiska przyrodniczego wybranej krainy geograficznej	• charakteryzuje elementy środowiska przyrodniczego wybranej krainy geograficznej na podstawie map, danych statystycznych i innych źródeł	• wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego wybranego regionu	• przedstawia dominanty środowiska wybranej krainy geograficznej Polski na podstawie map tematycznych, danych statystycznych i obserwacji bezpośrednich	• wykazuje związki i zależności zachodzące między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego w wybranym makroregionie

52.	Regionalne zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Polski	- wymienia regiony o najwyższym i najniższym stopniu rozwoju społeczno-gospodarczego - wskazuje na mapie regiony różniące się poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego	przedstawia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski	- przedstawia czynniki wpływające na rozwój społeczno-gospodarczy wybranych regionów Polski - ocenia poziom rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych regionów Polski	przedstawia przykłady działań zmniejszających dysproporcje w rozwoju poszczególnych regionów Polski	ocenia skutki dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski
53.	Potencjał gospodarczy wybranego regionu Polski	wymienia mierniki rozwoju społeczno-gospodarczego danego regionu	omawia wartości mierników rozwoju społeczno-gospodarczego wybranego regionu na podstawie danych statystycznych	- przedstawia rolę i zadania samorządu terytorialnego w regionie na podstawie dostępnych źródeł - omawia zmiany zachodzące w środowisku geograficznym w wybranym regionie Polski	ocenia potencjał gospodarczy regionu na podstawie danych statystycznych i dostępnych źródeł	omawia inicjatywy podejmowane w regionie na rzecz jego rozwoju na podstawie dostępnych źródeł

VIII. Degradacja i ochrona środowiska

54.	Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego w Polsce	Uczeń poprawnie: - wymienia źródła zanieczyszczeń atmosfery, hydrosfery i biosfery - wymienia regiony w Polsce o największym zanieczyszczeniu środowiska	Uczeń poprawnie: - charakteryzuje źródła zanieczyszczeń atmosfery, hydrosfery i biosfery, - wymienia nazwy obszarów ekologicznego zagrożenia oraz klęski ekologiczne i wskazuje te obszary na mapie	Uczeń poprawnie: - omawia wybrane wskaźniki zanieczyszczenia powietrza - omawia skutki nadmiernej emisji zanieczyszczeń atmosferycznych	Uczeń poprawnie: charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska w Polsce	Uczeń poprawnie: - ocenia stan poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego w Polsce - wskazuje przykłady zachowań człowieka wobec klęsk ekologicznych
55.	Ochrona środowiska przyrodniczego Polski	- podaje różnice między parkiem narodowym a rezerwatem biosfery - wymienia gatunki roślin i zwierząt objętych ochroną w Polsce	przedstawia formy ochrony przyrody i krajobrazu w Polsce	- omawia uwarunkowania rozmieszczenia obszarów chronionych w Polsce - wyjaśnia, na czym polega restytucja gatunków - podaje przykłady restytucji gatunków zwierząt w Polsce	przedstawia działania polskich i międzynarodowych organizacji na rzecz ochrony przyrody prowadzone na terytorium naszego kraju	- ocenia kierunki i skuteczność działań na rzecz ochrony środowiska podejmowanych w Polsce - uzasadnia konieczność prowadzenia działań na rzecz restytucji i zachowania naturalnych elementów środowiska w Polsce
56.	Walory parków narodowych w Polsce	- wymienia parki narodowe w Polsce - wskazuje parki narodowe na mapie ogólnogeograficznej Polski	- opisuje przykłady form ochrony przyrody i krajobrazu we własnym regionie - charakteryzuje walory przyrodnicze parku narodowego we własnym regionie	przedstawia charakterystyczne walory przyrodnicze podlegające szczególnej ochronie w parkach narodowych w Polsce na podstawie dostępnych źródeł, np. map i danych statystycznych	opisuje unikalne obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie polskich parków narodowych	projektuje utworzenie nowego obszaru chronionego we własnym regionie

57. Sprawdzenie wiadomości z rozdziałów *Zróżnicowanie regionalne Polski* i *Degradacja i ochrona środowiska*

Powtórzenie materiału przed egzaminem maturalnym (15 godz.)

58.–60.	Środowisko przyrodnicze Polski Mapa jako obraz Ziemi	- wymienia cechy położenia geograficznego Polski - zaznacza na mapie sąsiadów Polski	- podaje cechy położenia Polski na podstawie mapy - przedstawia jednostki tektoniczne Polski na podstawie	- opisuje charakterystyczne cechy granic Polski - porównuje budowę geologiczną Karpat Zewnętrznych i Karpat	- ocenia konsekwencje położenia geopolitycznego Polski - analizuje tabelę stratygraficzną - analizuje ukształtowanie	- analizuje zmiany terytorium oraz granic państwa polskiego na przestrzeni dziejów - porównuje cechy ukształtowania
---------	---	---	--	--	--	--

	Sfery Ziemi Procesy endogeniczne i egzogeniczne	• zaznacza na mapie główne obszary występowania surowców mineralnych w Polsce i na świecie • wymienia czynniki kształtujące rzeźbę terenu • odczytuje dane z klimatogramów • wymienia elementy bilansu wodnego na podstawie schematu • rozpoznaje typy jezior • wymienia państwa nadbałtyckie • wymienia typy gleb i lasów występujących w Polsce i na świecie • wymienia elementy mapy • wymienia metody przedstawiania rzeźby terenu na mapie • czyta legendę mapy topograficznej • wymienia źródła ciepła na Ziemi • wymienia czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza na Ziemi • odczytuje z mapy symbole synoptyczne • zaznacza na mapie miejsca, w których odnotowano ekstremalne zjawiska atmosferyczne • rozpoznaje podstawowe (najpospolitsze) rodzaje skał występujących na Ziemi • wymienia procesy endogeniczne i egzogeniczne	mapy • zaznacza na mapie zasięg złodowceń w Polsce • opisuje pasy rzeźby terenu Polski • podaje cechy klimatu Polski na podstawie map tematycznych • opisuje znaczenie przyrodnicze i gospodarcze rzek i jezior Polski • podaje przyczyny niewielkiego zasolenia wód Bałtyku • przedstawia granice zasięgów wybranych gatunków drzew w Polsce • klasyfikuje mapy ze względu na różne kryteria • charakteryzuje metody prezentacji zjawisk ilościowych i jakościowych na mapie • przedstawia mechanizm powstawania monsunów • opisuje właściwości chemiczne wód morskich • opisuje typy ustrojów rzecznych • wskazuje na mapie obszary głównych fałdowań górskich • wymienia przykłady form erozyjnych i akumulacyjnych powstałych w wyniku działalności rzek i lądolodów • podaje cechy gór zrębowych i fałdowych • omawia rozmieszczenie wulkanów i trzęsień ziemi na świecie na podstawie mapy tematycznej	Wewnętrznych na podstawie przekroju geologicznego • podaje różnice między działalnością rzeźbotwórczą lądolodu i lodowca górskiego • wyjaśnia różnice między krajobrazem starogłacialnym a młodogłacialnym • charakteryzuje klimat Polski na podstawie map klimatycznych i danych statystycznych • omawia cechy reżimu polskich rzek • porównuje batymetrię jezior różnego typu • charakteryzuje typy wybrzeży Morza Bałtyckiego • odróżnia gleby strefowe od niestrefowych • charakteryzuje profile glebowe • opisuje wykorzystanie gospodarcze lasów • porównuje i szereguje różne rodzaje skał • porównuje rozkład temperatury powietrza w poszczególnych porach roku • klasyfikuje jeziora wg typów genetycznych • wyjaśnia przyczyny ruchu płyt tektonicznych • wymienia różnicę między ruchami epejrogenicznymi a ruchami izostatycznymi • opisuje czynniki wpływające na przebieg procesów krasowych	pionowe powierzchni kraju na podstawie krzywej hipsograficznej • wykazuje skutki gospodarcze ekstremalnych zjawisk atmosferycznych w Polsce i na świecie • wyjaśnia przyczyny niedoboru wody oraz przyczyny powodzi w Polsce i na świecie • analizuje przekrój przez basen arcyjeziski • porównuje wartość użytkową gleb w różnych regionach Polski • wyjaśnia przyczyny regionalnego zróżnicowania lesistości w Polsce • posługuje się skalą połową do obliczenia powierzchni • wyjaśnia skutki globalnych zmian klimatu • omawia genezę oraz skutki tsunami • czyta plany batymetryczne jezior • wykazuje zależność między ruchami płyt skorupy ziemskiej a trzęsieniami ziemi • podaje konsekwencje ruchów masowych	powierzchni Polski z ukształtowaniem powierzchni innych krajów • wykazuje związek między siecią hydrograficzną a innymi elementami systemu przyrodniczego Ziemi • ocenia stan czystości wód Bałtyku • wskazuje sposoby zapobiegania erozji gleb w Polsce • odczytuje i interpretuje treść mapy topograficznej i samochodowej • porównuje klimatogramy charakterystyczne dla różnych typów klimatu • analizuje przyczyny zróżnicowania elementów bilansu wodnego w różnych strefach klimatycznych • ocenia wpływ zmian klimatycznych na zmiany zasięgu obszarów współczesnych złodzeń • wykazuje związek występowania zjawisk wulkanicznych z przebiegiem granic płyt litosfery • wyjaśnia znaczenie wietrzenia jako procesu rzeźbotwórczego powierzchni Ziemi
61.–63.	Przemiany polityczne i gospodarcze świata Ludność i urbanizacja	• odczytuje na mapach aktualny podział polityczny świata • zaznacza na mapie aktualny podział administracyjny Polski • wymienia czynniki wpływające na zmianę liczby ludności w Polsce i na świecie • wymienia fazy przejścia	• charakteryzuje wybrane ustroje polityczne na świecie • opisuje czynniki decydujące o rozmieszczeniu ludności w Polsce i na świecie • omawia przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego w Polsce i na świecie	• podaje kryteria podziału państw wg PKB na 1 mieszkańca oraz HDI • oblicza: wskaźniki dynamiki zmian liczby ludności, współczynnik przyrostu naturalnego i współczynnik feminizacji, współczynnik	• omawia na przykładach procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. • przedstawia zmiany podziału administracyjnego Polski po II wojnie światowej • porównuje kształt piramidy wieku i płci ludności Polski	• opisuje zmiany na mapie politycznej Europy i świata po 1989 r. oraz jego następstwa • prognozuje rozwój liczby ludności Polski na podstawie wskaźników demograficznych • przewiduje społeczno-gospodarcze skutki starzenia się

		demograficznego - wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce i na świecie - wymienia kraje o wysokim i niskim przyroście naturalnym - wymienia grupy ekonomiczne ludności na podstawie piramidy wieku i płci - wymienia przyczyny migracji zewnętrznych i wewnętrznych w Polsce i na świecie - wymienia mniejszości narodowe i etniczne w Polsce - wymienia główne odmiany ludzkie na świecie - wymienia czynniki wpływające na aktywność zawodową ludności w Polsce i na świecie - wymienia główne choroby w krajach wysoko i słabo rozwiniętych - wymienia funkcje miast i typy aglomeracji w Polsce i na świecie - wymienia główne opcje polityczne i organizacje pozarządowe w Polsce - wymienia obiekty kultury materialnej oraz obiekty z <i>Listy światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO</i> w Polsce	- przedstawia zmiany liczby ludności w Polsce po II wojnie światowej - porównuje piramidę wieku i płci Polski z piramidami wieku i płci innych państw - podaje przyczyny starzenia się społeczeństwa - określa kierunki migracji zewnętrznych Polaków na podstawie mapy - wyjaśnia rozmieszczenie przedstawicieli poszczególnych wyznań na świecie - charakteryzuje strukturę bezrobocia w Polsce - podaje najczęstsze przyczyny zgonów w Polsce i na świecie - charakteryzuje największe miasta w Polsce i na świecie oraz omawia ich rozmieszczenie - charakteryzuje funkcje wybranych miast na świecie - charakteryzuje przebieg procesów urbanizacyjnych w Polsce i na świecie - charakteryzuje wybrane pomniki historii Polski oraz polskie obiekty z <i>Listy światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO</i>	przyrostu rzeczywistego, współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik bezrobocia - opisuje cechy społeczeństwa w różnych fazach przejścia demograficznego - opisuje wpływ barier osadniczych na rozmieszczenie ludności na świecie - wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce - rozdziela fazy urbanizacji - omawia znaczenie obiektów kultury materialnej w przeszłości i w czasach współczesnych w wybranym województwie w Polsce	w danym roku z piramidami wieku i płci innych państw wyjaśnia kulturowe aspekty zróżnicowania religijnego - omawia przyczyny i konsekwencje bezrobocia w Polsce i na świecie - ocenia wpływ procesów urbanizacyjnych na zmiany sieci osadniczej w Polsce i na świecie - przedstawia uwarunkowania preferencji wyborczych Polaków	społeczeństwa - ocenia najnowszą falę migracji Polaków po wejściu do UE - ocenia skutki zróżnicowania stanu zdrowia ludności Polski i innych krajów świata - interpretuje wskaźniki urbanizacji w Polsce i Europie - ocenia wkład Polaków w rozwój cywilizacyjny świata
64./65.	Rolnictwo	- wymienia czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce i na świecie - wymienia regiony rolnicze w Polsce i na świecie - wymienia główne obszary upraw roślin i chowu zwierząt w Polsce i na świecie	- charakteryzuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa wybranego regionu Polski oraz wybranych państw na świecie - charakteryzuje rozmieszczenie upraw i wielkość produkcji głównych ziemiopłodów oraz zwierząt gospodarskich w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych - charakteryzuje stan floty rybackiej oraz wielkość połowów w Polsce i na świecie	- omawia zróżnicowanie poziomu rolnictwa w Polsce i na świecie oraz podaje jego konsekwencje - porównuje produkcję rolniczą Polski z produkcją rolniczą wybranych krajów świata - przetawia zmiany w polskim rolnictwie po wstąpieniu do UE - przetawia stan i perspektywy rozwoju światowego oraz polskiego rybactwa	- ocenia wpływ poszczególnych czynników na rozwój rolnictwa Polsce i na świecie - analizuje strukturę przestrzenną upraw w Polsce i na świecie oraz jej zmiany na podstawie danych statystycznych - porównuje wielkość produkcji zwierzęcej w Polsce na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych - porównuje chów ekstensywny i intensywny	- ocenia politykę rolną państwa polskiego i wybranych państw świata - określa tendencje zmian w pogłowie zwierząt gospodarskich w Polsce i na świecie - prognozuje zmiany w polskim rybactwie związane z uczestnictwem we wspólnej polityce rolnej UE

			na podstawie danych statystycznych		• analizuje wielkość i strukturę połowów w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych	
66./67.	Przemysł	• dokonuje podziału przemysłu wg wybranych kryteriów • wymienia funkcje przemysłu • wymienia czynniki lokalizacji przemysłu • wskazuje lokalizację najważniejszych złóż surowców mineralnych w Polsce i na świecie na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych • wymienia rodzaje elektrowni w Polsce i na świecie • wymienia alternatywne źródła energii • wymienia najważniejsze działy przetwórstwa przemysłowego w Polsce i na świecie • wskazuje na mapie największe okręgi przemysłowe świata i Polski	• wskazuje na mapie obszary występowania zasobów naturalnych w Polsce i na świecie • przedstawia rozmieszczenie elektrowni ciepłych, wodnych i innych niekonwencjonalnych w Polsce i na świecie • wskazuje dynamicznie rozwijające się dziedziny produkcji przemysłowej w Polsce i na świecie • charakteryzuje i wskazuje na mapie specjalne strefy ekonomiczne w Polsce • analizuje rozmieszczenie ośrodków high-tech na świecie • omawia czynniki lokalizacji wybranych okręgów przemysłowych	• analizuje zmiany wielkości wydobycia wybranych surowców mineralnych w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych • porównuje wielkość i strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce i innych państwach świata na podstawie danych statystycznych • porównuje strukturę przemysłu przetwórczego Polski ze strukturą innych krajów świata • opisuje zmiany zachodzące w okręgach przemysłowych Polski i świata	• określa miejsce Polski w światowej produkcji przemysłowej • ocenia wielkość wydobycia surowców w Polsce i na świecie • wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zmian w gospodarowaniu różnymi źródłami energii w Polsce i na świecie • omawia procesy modernizacji i restrukturyzacji zachodzące w okręgach przemysłowych	• ocenia stan i perspektywy rozwoju polskiego i światowego przemysłu wydobywczego • formułuje problemy energetyki w Polsce i na świecie • ocenia perspektywę rozwoju przemysłu zaawansowanej technologii w Polsce i na świecie
68./69.	Usługi	• dokonuje podziału usług • omawia sieć transportową wybranego państwa oraz Polski • wyjaśnia znaczenie terminu <i>atrakcyjność turystyczna</i> • wymienia walory krajoznawcze Polski i wybranych państw świata • wymienia czynniki warunkujące rozwój turystyki • wskazuje głównych partnerów handlowych Polski	• omawia rolę usług w gospodarce Polski i innych państw świata • omawia wady i zalety różnych rodzajów transportu • omawia rolę łączności w gospodarce Polski i świata • przedstawia atrakcje turystyczne w wybranym państwie świata i w Polsce • omawia rolę turystyki w polskiej i światowej gospodarce • omawia bilans handlu zagranicznego wybranych państw świata i Polski	• przedstawia zróżnicowanie sektora usług w Polsce i innych państwach UE • przedstawia uwarunkowania rozwoju i strukturę transportu w Polsce i na świecie • podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności w Polsce i na świecie • porównuje walory turystyczne wybranych państw i Polski • przedstawia współczesne tendencje rozwoju różnych rodzajów turystyki w Polsce i na świecie • porównuje strukturę towarową handlu zagranicznego Polski i wybranych państw świata	• wyjaśnia zróżnicowanie udziału poszczególnych rodzajów transportu w przewozach i pracy przewozowej w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych • ocenia zróżnicowanie infrastruktury turystycznej w Polsce i na świecie • przedstawia konsekwencje rozwoju turystyki w Polsce i na świecie • wyjaśnia przyczyny zmian kierunków eksportu i importu Polski po 1990 r.	• ocenia uwarunkowania oraz współczesne tendencje rozwoju różnych środków transportu oraz łączności w Polsce i na świecie • ocenia wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze Polski i innych państw świata • ocenia miejsce Polski w światowym handlu międzynarodowym i przewiduje kierunki jego rozwoju
70./71.	Polska w świecie Zróżnicowanie	• wymienia organizacje międzynarodowe, m.in. te,	• charakteryzuje międzynarodową współpracę w ramach	• wskazuje korzyści wynikające z funkcjonowania euroregionów	• omawia działalność Polski w organizacjach	• ocenia społeczne i gospodarcze konsekwencje przystąpienia

	regionalne Polski Problemy współczesnego świata	do których należy Polska - wymienia euroregiony na podstawie mapy - wymienia czynniki wpływające na atrakcyjność inwestycyjną Polski - wymienia kryteria podziału Polski na regiony fizycznogeograficzne - wymienia walory środowiska wybranej krainy geograficznej w Polsce - wymienia mierniki poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego regionu	euroregionów oraz miast i gmin bliźniaczych - omawia polskie bezpośrednie inwestycje zagraniczne i podaje ich wartość na podstawie danych statystycznych - charakteryzuje elementy środowiska przyrodniczego wybranej krainy geograficznej na podstawie mapy - przedstawia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski i świata - podaje przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie	w Polsce - przedstawia nierównomierny napływ inwestycji zagranicznych w różnych regionach kraju na podstawie mapy - wyjaśnia uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego regionów Polski - omawia przyczyny i skutki globalizacji - podaje przykłady form współpracy międzynarodowej na różnych płaszczyznach	międzynarodowych - przedstawia bariery w napływie BIZ do Polski - przedstawia przykłady działań zmniejszających dysproporcje w poziomie rozwoju wybranych regionów Polski - przedstawia ekonomiczne skutki konfliktów na świecie	Polski do UE - ocenia znaczenie inwestycji zagranicznych w Polsce - omawia inicjatywy podejmowane w regionie na rzecz jego rozwoju na podstawie dostępnych źródeł - stosuje różne mierniki do oceny poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego państw
72.	Degradacja i ochrona środowiska przyrodniczego w Polsce i na świecie	- wymienia źródła zanieczyszczeń w różnych sferach Ziemi - wymienia obszary na świecie i w Polsce o największym zanieczyszczeniu środowiska na podstawie map - podaje różnice między parkiem narodowym a rezerwatem biosfery - rozpoznaje parki narodowe w Polsce i na świecie na podstawie mapy	- charakteryzuje źródła zanieczyszczeń różnych sfer Ziemi - wymienia nazwy obszarów ekologicznego zagrożenia oraz klęski ekologiczne w Polsce i na świecie oraz wskazuje te obszary na mapie - przedstawia formy ochrony przyrody i krajobrazu w Polsce i na świecie - charakteryzuje walory przyrodnicze parków narodowych w Polsce i na świecie - wymienia obszary o różnym stopniu zależności człowieka od środowiska przyrodniczego	- omawia przyczyny przestrzennego zróżnicowania emisji głównych zanieczyszczeń powietrza na świecie - omawia skutki nadmiernej emisji zanieczyszczeń atmosferycznych - podaje przykłady restytucji różnych gatunków zwierząt - wyjaśnia zasady zrównoważonego rozwoju - przedstawia charakterystyczne walory przyrodnicze podlegające szczególnej ochronie w parkach narodowych w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych i dostępnych źródeł	- charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska w Polsce i na świecie - przedstawia działania międzynarodowych organizacji na rzecz ochrony przyrody w Polsce i na świecie - opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie parków narodowych	- ocenia stan poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego w Polsce i na świecie - wskazuje przykłady zachowań człowieka wobec klęsk ekologicznych - ocenia kierunki i skuteczność działań państw na rzecz ochrony środowiska
73.–80. (8 godz.)	Zajęcia terenowe	Uczeń poprawnie: określa współrzędne geograficzne miejsca obserwacji na pomocą GPS	Uczeń poprawnie: - dokonuje pomiaru azymutu za pomocą busoli - wyznacza kierunki świata za pomocą busoli - określa wysokość bezwzględną za pomocą GPS	Uczeń poprawnie: - wymienia elementy środowiska przyrodniczego w okolicach szkoły - opisuje typy skał występujących w okolicach szkoły na podstawie mapy geologicznej i obserwacji bezpośredniej	Uczeń poprawnie: - opisuje elementy środowiska przyrodniczego w otoczeniu szkoły - określa sposoby użytkowania ziemi w pobliżu miejsca obserwacji	Uczeń poprawnie: wyjaśnia związki zachodzące pomiędzy elementami środowiska przyrodniczego a użytkowaniem ziemi na badanym obszarze